

KOLOKVIUM O „VÝCHODNÍ“ POLITICE KAPITALISTICKÝCH ZEMÍ

„Otázky vztahů socialistických a kapitalistických států se staly v posledním desetiletí klíčovým faktorem světové politiky a barometrem mezinárodní atmosféry. Zvláště pak v Evropě, kde oba systémy bezprostředně sousedí a kde je situace komplikována řadou otevřených otázek. Vývoj vztahů mezi Východem a Západem je v současném období — v souvislosti s celkovým světovým vývojem i jeho odrazem uvnitř obou seskupení — zvláště urychlen a klade před zahraničně politickou teorií i praxí obou stran nové úkoly...“

To jsou prvá slova úvodu charakterisující zaměření sborníku studií, jejichž posouzení se stalo 31. května 1967 náplní jednodenního kolokvia pořádaného Ústavem pro mezinárodní politiku a ekonomii v Praze. Sborník předložený k posouzení pod názvem *Koncepce politiky západních mocností vůči východní Evropě* je dílčím výsledkem dlouhodobějšího výzkumného programu a obsahuje 6 studií z per pracovníků ústavu v tomto pořadí: „Gaulistická východní politika“ (dr. A. Ort, CSc.), „Zásady politiky Velké Británie vůči evropským socialistickým zemím“ (J. Tišler), „Koncepce americké zahraniční politiky vůči evropským socialistickým zemím“ (dr. K. Krátký, CSc.), „Východní politika NSR“ (dr. A. Müller), „Hospodářská politika vyspělých kapitalistických zemí vůči socialistickým zemím po roce 1963“ (dr. K. Černý), „K úvěrovým otázkám ve vztazích mezi Východem a Západem“ (ing. Č. Konečný, CSc.). Kolokvia se zúčastnilo na 40 zástupců pražských výzkumných ústavů, vysokých škol, zahraničně politických redaktorů a zástupci MZV a MZO.

Cílem předložených studií bylo postihnout hlavní rysy politiky vlivných kapitalistických zemí vůči evropským socialistickým státům, zdůraznit a vysvětlit změny v této politice rozborem posledních několika let. To by mělo poskytnout i zahraničně politické praxi podklady k modifikování vlastních postupů vůči těmto státům a současně tak zahájit — těsnou spoluprací autorů — pokus o přechod k týmové práci, která by mohla v budoucnu lépe postihnout zahraničně

politický vývoj kapitalistických zemí, zvláště evropských.

Účastníci kolokvia vesměs považovali za správný nejen takto pojatý zájem, ale vyslovili i souhlas s celkovými obsahovými závěry jednotlivých studií. Diskuse konstatovala nutnost přísně objektivního a nepředpojatého pohledu na vývoj politiky všech v uvedených pracích sledovaných zemí, jenž se musí stát účinným korektorem naší vlastní praxe i podkladem nezbytných zahraničně politických alternativ. To by mělo být jednou ze základních forem spolupráce výzkumu a praxe.

V diskusních příspěvcích se objevily převážně připomínky, charakterizující počáteční fázi takto pojatého výzkumu. Pozornost byla nejprve věnována metodologii podobných studií. Převládá názor, že jen historická metoda není zřejmě nejvhodnější a že větší důraz by měl být kladen na skutečně politologický přístup k problému. Také pramennou základnu, vycházející zatím převážně výlučně z publikovaných materiálů, bude třeba rozšířit. Jako nedostatek byla pocíťována hlavně absence zobecňující pasáže ve sborníku, která by na vyšší rovině shrnula nejen zajímavé výsledky vyplývající z výzkumu politiky jednotlivých zemí, ale v komplexnosti i politologické a ekonomické pohledy, případně i — ve sborníku chybějící — pohledy vojenskovední.

Z hlediska sledovaného záměru předložené práce se zdá některým účastníkům diskuse být příliš široce pojat objekt studované „východní“ politiky — tj. evropské socialistické státy vůbec. Vycházeli z rostoucí různorodosti cílů a hlavně taktiky, metod a prostředků jednotlivých kapitalistických států vůči jednotlivým socialistickým zemím. Přesto, že v budoucnu bude nutné soustředit se na ty stránky problému, týkající se zvláště ČSSR, je zřejmě nezbytné jisté zobecnění vývoje v Evropě právě v této fázi výzkumu.

Z příspěvků zabývajících se meritorně politikou jednotlivých kapitalistických států (např. NSR) vyplynula mj. skutečnost, že vysvětlit v dostatečné šíři smysl a důvody pohybu jejich „východní“ po-

litiky je možno jen s přihlédnutím k politickým a hospodářským změnám objektu — tj. samotných socialistických států. Kolokvium proto upozornilo i na nutnost zabývat se systematicky také výzkumem protipólu těchto studií: „západní“ politikou ČSSR, případně dalších socialistických zemí.

Teprve v této komplexnosti zkoumaný

a k vědeckým diskusím předkládaný obraz vývoje může být nejlepší pomocí k tomu, nereeagovat v praxi většinou jen na to, co se v politice kapitalistických států již realizuje, ale poskytovat s dostatečným náskokem dostatek návodů pro vlastní akceschopnou a nápaditou evropskou politiku. Zdá se, že zmíněné kolokvium bylo jedním z prvních milníků na této cestě.

A. M.

MEZINÁRODNÍ KONFERENCE AFRIKANISTŮ SOCIALISTICKÝCH ZEMÍ

Ve dnech 4.—5. května 1967 se konala v pražském Ústavu pro mezinárodní politiku a ekonomii mezinárodní porada představitelů center afrikanistiky evropských socialistických zemí a Mongolské lidové republiky, jejímž cílem bylo prohloubení vzájemné spolupráce a rozšíření osobních vědeckých kontaktů.*)

Úvodní projev pronesl předseda konference dr. Antonín Šnejdár ek. Po rozboru současné politické a ekonomické problematiky Afriky se zabýval úkoly, které nyní stojí před afrikanistickým výzkumem v socialistických zemích v zájmu hlubšího poznání Afriky. V této souvislosti předložil řadu konkrétních návrhů na těsnější spolupráci afrikanistů socialistických zemí (například pravidelné organizování schůzek afrikanistů socialistických zemí postupně v dalších zemích, pořádání vědeckých afrikanistických konferencí, výměnné studijní pobyty vědeckých a odborných pracovníků, vzájemná výměna vědeckých knih, časopisů, informací, výzkumných plánů, statí podle přání druhé strany aj.). Československé návrhy se setkaly s jednomyslným souhlasem všech účastníků porady.

Rovněž s velkým zájmem byl přijat projev vedoucího sovětské delegace prof. V. G. Solodovnikova. Sověští soudruzi

*] Porady se zúčastnili vedoucí představitelé afrikanistiky z SSSR [člen-korespondent Akademie věd SSSR, prof. Vasilij Grigorjevič Solodovnikov, ředitel Institutu Afriky v Moskvě; vedoucí vědecký pracovník téhož ústavu dr. Georgij Aleksandrovič Njersesov], z Bulharské lidové republiky [člen-korespondent Bulharské akademie věd, prof. Todor Vladigerov, náměstek ředitele Ekonomického ústavu BAN v Sofii; vědecký pracovník téhož

ústavu Dr. Eduard Malčasjan], ze Socialistické federativní republiky Jugoslávie [Jokica Hadži Vasileva, vedoucí oddělení rozvojových zemí v Institutu za izučavanje radničkog pokreta v Bělehradě; prof. dr. Jura Medarić, ředitel Institutu za proučavanje Afrike v Záhřebu], z Maďarské lidové republiky [vědečtí pracovníci Afro-Asiatické Kutató Központ při Maďarské akademii věd dr. Gézáné Hosszú a dr. Péter Mándi], z Mongolské lidové republiky [vedoucí odboru MZV P. Cerencogol; vedoucí africko-asijského oddělení Akademie věd MoLR S. Avarzed], z Německé demokratické republiky [dr. Hartmut Schilling, náměstek předsedy Zentralrat für Asien-, Afrika- und Lateinamerika-Wissenschaften v NDR v Berlíně; dr. Christian Mährdel, zástupce vedoucího historického oddělení Afrického ústavu University Karla Marxe v Lipsku], z Polské lidové republiky [doc. dr. Jerzy Prokopczuk, vedoucí afrického oddělení v Polském Institutu Spraw Międzynarodowych ve Varšavě; prof. Stefan Strelcyn, ředitel Studium Afrykanistyczne na varšavské universitě] a z Rumunské socialistické republiky [vědečtí pracovníci bukureštského Institutul de cercetari economice dr. Maria Desmireanu a dr. Alexandru D. Albu].

Delegaci čs. afrikanistů vedl ředitel ÚMPE dr. Antonín Šnejdár ek, který předsedal konferenci po oba dny. Jejímí dalšími členy byli vědečtí pracovníci ÚMPE doc. dr. Alexandr Ort, CSc., dr. Jiří Štěpanovský, CSc., a prom. hist. Josef Poláček, pracovníci mezinárodního oddělení ÚV KSČ dr. Miloslav Novotný a dr. Zdeněk Klíma, vědecký pracovník Vysoké školy politické při ÚV KSČ dr. Václav Opluštil, CSc., vedoucí oddělení afrických zemí Orientálního ústavu ČSAV a předseda čs. afrikanistické komise dr. Ivan Hrbek CSc., vědecká pracovnice Kabinetu orientalistiky SAV dr. Viera Pawliková a vědecký pracovník Ekonomického ústavu SAV ing. František Brunner.